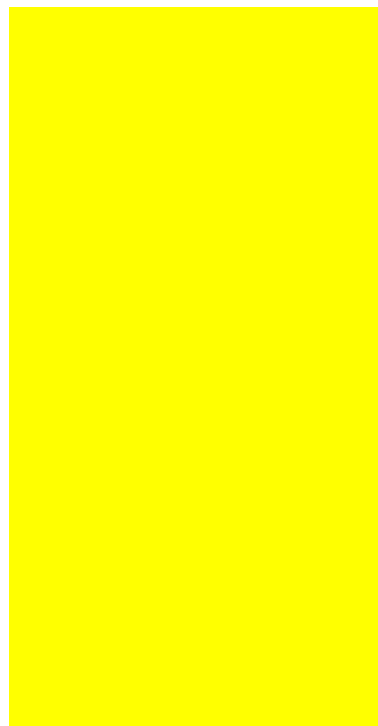
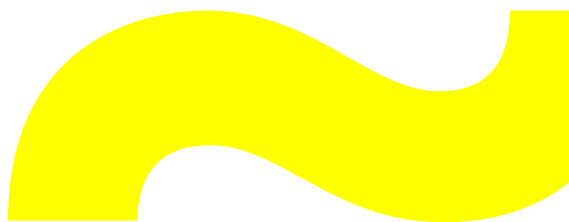
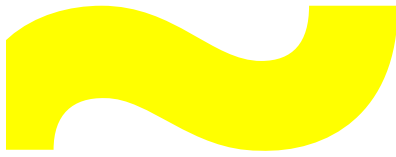

Jabok - Vyšší odborná škola
sociálně pedagogická
a teologická

Pedagogické disciplíny

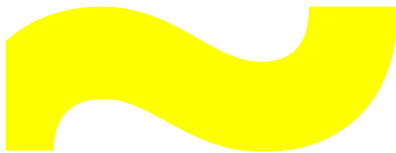

Úvod

- Pedagogika jako společenská věda o výchově, vzdělávání a učení.
- Rozvíjí se ve více směrech → nutnost vnitřního členění.
- Cíl prezentace: ukázat důvody strukturování pedagogiky a různé teoretické přístupy k disciplínám.

Jabok~

Pedagogika jako vědní systém

- Pedagogika se vyvíjí z praxe výchovy a vzdělávání.
- Postupně se vymezuje jako autonomní věda se specifickým předmětem.
- Potřebuje systematizaci poznatků a vnitřní diferenciaci podle objektu, cíle a metod.

Jabok~

Teoretická východiska diferenciacie

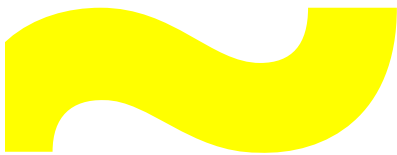
- Filozofie výchovy jako základní rámec.
- Vývoj vědního myšlení (pozitivismus, hermeneutika, konstruktivismus).
- Vliv sociologie, psychologie, antropologie, ekonomie.
- Různé epistemologické modely – věda o hodnotách × věda o faktech.

Jabok~

- typická redukce pedagogiky na teorii výchovy dětí a dorůstajících
- pedagogika často také chápána jako věda o vyučování
- nejpozději od 60. let v návaznosti na tradici Komenského myšlenek bývá pedagogika definována jako obecná teorie výchovy, kterou je třeba rozvíjet v celém a neredukovaném rozsahu
- výchova a vzdělávání se stává celoživotním procesem a předmět pedagogiky je tak nutné rozšířit na všechna věková období a různé oblasti působení

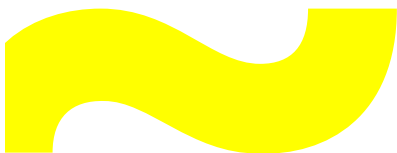
Jabok~

Historické kořeny členění

- Klasické pojetí: jednotná „nauka o výchově“.
- 19. století – diferenciaci: didaktika, teorie výchovy, dějiny pedagogiky.
- 20. století – vznik speciálních disciplín (andragogika, sociální pedagogika, pedagogická psychologie).
- Současnost – pluralita přístupů a interdisciplinarita.

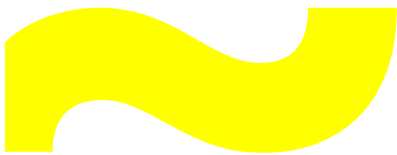
Jabok~

Důvody strukturace pedagogiky

- Šíře a komplexnost výchovných jevů.
- Různé roviny zkoumání: teoretická, historická, aplikovaná, speciální.
- Potřeba odborné specializace a mezioborové spolupráce.

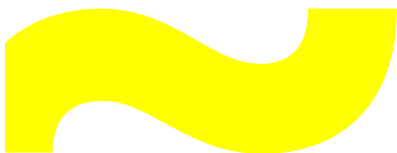
Jabok~

Kritéria členění pedagogiky

- Podle předmětu zkoumání (např. dítě, dospělý, instituce).
- Podle funkce v teorii a praxi (základní, aplikovaná, speciální).
- Podle historického vývoje (klasické vs. moderní disciplíny).
- Podle metodologie (deskriptivní, normativní, empirická).

Jabok~

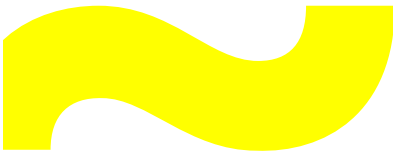

Důvody strukturace pedagogiky

Odlišné metodologické přístupy:

- ✓ Empirický přístup
- ✓ Normativní přístup
- ✓ Hermeneutický přístup

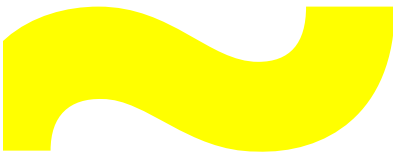
Jabok~

Empirický přístup

- Vychází z předpokladu, že výchovné a vzdělávací procesy lze **zkoumat vědecky**, tedy **pozorovat, měřit a ověřovat**.
- Usiluje o **objektivní poznání** jevů výchovy pomocí metod sociálních a psychologických věd (např. experiment, dotazník, statistická analýza).
- Typické pro disciplíny jako **pedagogická psychologie, didaktika, pedagogická sociologie**.
- Výsledkem jsou **deskriptivní a explanativní teorie** – popisují, jak vzdělávání funguje a jak lze zvýšit jeho efektivitu.
- Inspirováno pozitivismem a empiricko-analytickou vědou (Comte, Durkheim, behaviorální tradice).
- ❑ ***Pedagogika v tomto pojetí je blízká empirickým vědám o chování a usiluje o zobecnění faktů.***

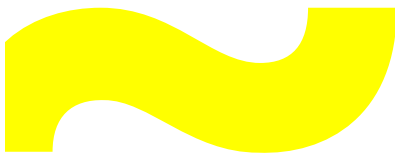
Jabok~

Normativní přístup

- Zkoumá výchovu **z hlediska hodnot, cílů a ideálů**, které by měla naplňovat.
- Neptá se pouze „jak výchova probíhá“, ale hlavně „jak by měla probíhat“.
- Základem je **hodnotový a filozofický rámec** – otázky dobra, pravdy, lidskosti, svobody, odpovědnosti.
- Typické pro **filozofii výchovy, teorii výchovy, etickou pedagogiku**.
- Výsledkem jsou **normativní modely výchovy**, tj. koncepce, které určují, k jakým cílům má vzdělávání směřovat.
- ❑ ***Pedagogika zde není jen popisná, ale i předepisující – formuluje ideály, normy a hodnoty výchovy.***

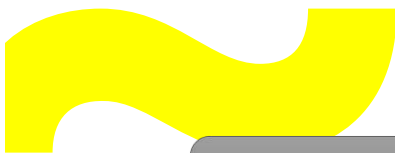
Jabok~

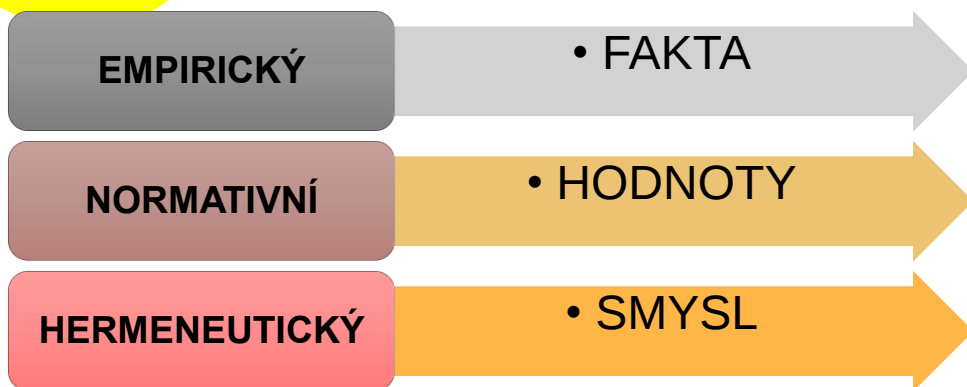
Hermeneutický (interpretační) přístup

- Vychází z předpokladu, že výchova je **smysluplná lidská činnost**, kterou je třeba **porozumět, interpretovat a vyložit**, nikoli pouze měřit.
- Metoda spočívá v **pochopení významu** jednání, komunikace a zkušenosti účastníků výchovy.
- Zastoupení zejména v **pedagogické antropologii, pedagogické hermeneutice, kvalitativním výzkumu**.
- Výchova je chápána jako **dialogický proces**, v němž se utváří identita a porozumění světu.
- Inspirace: Dilthey, Gadamer, Ricoeur.
- *Pedagogika je zde spíše humanitní vědou – hledá porozumění smyslu, ne univerzální zákonitosti.*

Jabok~

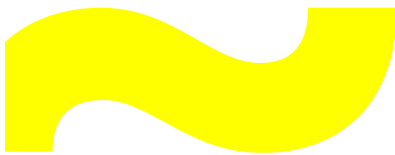

Výše uvedené přístupy se doplňují

Právě jejich soužití vysvětluje, proč se pedagogika rozvíjí do více disciplín – každá využívá jinou metodologii a odpovídá na odlišné otázky.

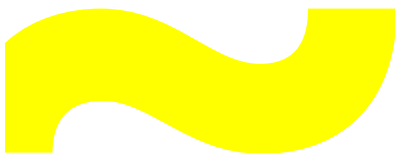
Jabok~

Systémové pojetí pedagogiky

- Pedagogika jako otevřený systém věd o výchově.
- Disciplíny propojeny vertikálně (základní–aplikované) i horizontálně (specializace).
- Důraz na komplementaritu a integraci poznatků.

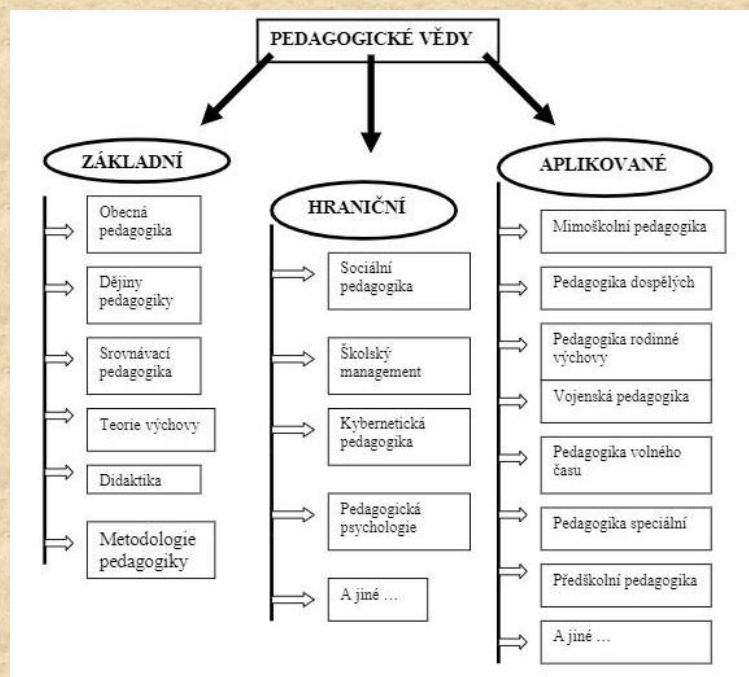
Jabok~

Klasické přístupy ke struktuře pedagogiky

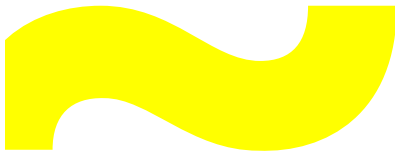
- Základní disciplíny: obecná pedagogika, teorie výchovy, didaktika, dějiny pedagogiky.
- Aplikované disciplíny: školní pedagogika, andragogika, speciální pedagogika, sociální pedagogika.
- Hraniční disciplíny: pedagogická psychologie, pedagogická sociologie, filozofie výchovy.

Jabok~

- Aktuálně pedagogika rozeznává více než 20 různých disciplín.
- Mimo výše uvedené např. *filozofie výchovy, speciální pedagogika, sociologie výchovy, pedagogická diagnostika a poradenství, pedagogika volného času, ekonomie vzdělávání a školství, pedagogická prognostika, teorie vzdělávací politiky, teorie učitelské profese (pedeutologie), etnopedagogika, komeniologie, muzejní pedagogika* apod.

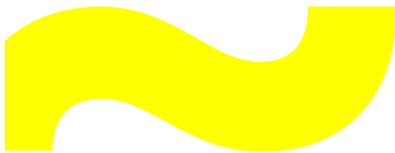
Jabok~

Alternativní přístupy

- Funkční členění (podle výchovných cílů a funkcí).
- Institucionální členění (školní, mimoškolní, rodinná pedagogika).
- Procesní pojetí (výchova jako komunikace, interakce, rozvoj).
- Postmoderní přístupy: odmítání pevného členění, důraz na diskurzivní rámce.

Jabok~

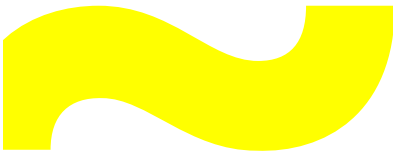

Alternativní přístupy

Existují odlišné názory, zda jsou určité obory ještě disciplínami pedagogiky nebo již mají status autonomních oborů, které již mají své vlastní subdisciplíny (např. speciální pedagogika, andragogika, gerontagogika apod.).

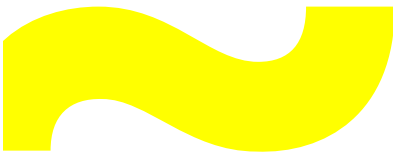
Jabok~

Mezinárodní perspektivy

- Angloamerické pojetí: educational sciences – široce pojatá interdisciplinarita.
- Německé pojetí: Erziehungswissenschaft – důraz na teorii a normativnost.
- Francouzské pojetí: sciences de l'éducation – propojení s psychologíí a sociologíí.

Jabok~

Variantou je předpoklad existence obecné zastřešující vědy o výchově a vzdělávání (nazývané např. agogika, antropagogika, edukologie) jako **integrující disciplíny** zkoumající nejen proces vzdělávání a učení ve všech kontextech, ale rovněž veškeré další formy formování a vedení jedince.

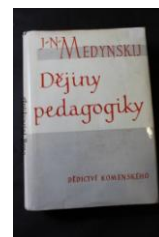
Její součástí pak mohou být specifické disciplíny:

- **pedagogika** (věda o vzdělávání dětí a mládeže)
- **andragogika** (věda o vzdělávání dospělých)
- **gerontagogika** (věda o vzdělávání seniorů)

... případně i další.

Jabok~

na základě této perspektivy formulovali své koncepce např. T. Ten Have
nebo J. N. Medynskij

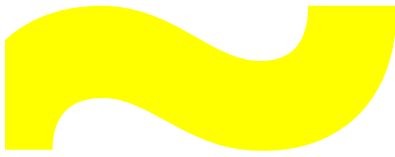
zároveň pak představuje východisko formující aktuální podobou
infrastruktury věd o edukaci v některých zemích, typicky v anglosaském
prostředí či ve Francii

Jabok~

Současné trendy

- Rostoucí interdisciplinarita a empirizace.
- Zvyšující se význam aplikovaných oblastí (andragogika, inkluzivní pedagogika, e-learning).
- Vliv globalizace, digitalizace a vzdělávací politiky.
- Pedagogika jako pluralitní věda o vzdělávání.

Jabok~

Shrnutí

- Pedagogika je komplexní systém věd o výchově a vzdělávání.
- Strukturování umožňuje specializaci, metodologickou přesnost a aplikovatelnost.
- Neexistuje jediný správný model členění – záleží na teoretickém východisku.
- Cílem je udržet rovnováhu mezi jednotou a pluralitou pedagogické vědy.

Jabok~